

ÖPPNA STUDIETRÄFFAR MED VIRVELVINDEN

Tema: Vad är klasser?

Tid: Onsdagen den 1:e februari 17.30

Plats: India Däck Bokcafé, St Algatan 3, Lund (Bakom kulturen)

Kontakt: www.alltattalla.com

Leo Huberman: Socialismens ABC

1. Klasskamp

Det spelar ingen roll om man är rik eller fattig, stark eller svag, vit, svart, gul eller brun, folken överallt måste producera och distribuera vad de behöver för att leva.

Produktionssystemet och distributionssystemet i USA kallas kapitalism. Många andra länder i världen har samma system.

För att producera och distribuera bröd, kläder, hus, bilar, radioapparater, tidningar, mediciner, skolor och mycket annat krävs två förutsättningar:

1. Jord, gruvor, råmaterial, maskiner, fabriker - det som ekonomerna kallar produktionsmedel.

2. Arbetskraft - arbetare som använder sin styrka och skicklighet för att med och ur produktionsmedlen skapa önskade produkter.

I USA, liksom i andra kapitalistiska stater, är produktionsmedlen inte allmän egendom. Jorden, råmaterial, fabriker, maskinerna ägs av individer - av kapitalister. Detta är av oerhörd betydelse. Därför att om man äger eller inte äger produktionsmedlen bestämmer ens ställning i samhället. Om man tillhör den lilla gruppen av ägare till produktionsmedlen - kapitalistklassen - kan man leva utan att arbeta. Om man tillhör den större gruppen som inte äger produktionsmedlen - arbetarklassen - kan man inte leva om man inte arbetar.

En klass lever av att äga; den andra klassen lever av att arbeta. Kapitalistklassen erhåller sina inkomster av att anställa andra som arbetar för den; arbetarklassen erhåller sina inkomster i form av löner för utfört arbete.

Eftersom arbetskraft är av avgörande betydelse för pro-

duktion av varor, som vi behöver för att kunna leva, skulle man kunna tro att de som utför arbetet - arbetarklassen - skulle belönas rikligt. Så är inte fallet. I det kapitalistiska samhället är det inte de som arbetar mest som får de högsta inkomsterna utan de som äger mest.

Vinsten (profiten) får hjulen att snurra i det kapitalistiska samhället. Den smarte affärsmannen är den som betalar så litet som möjligt för vad han köper och får så mycket som möjligt för vad han säljer. Det första steget på vägen till hög profit är att minska utgifterna (kostnaderna). En av produktionskostnaderna utgörs av arbetslöner. Det ligger därför i arbetsgivarens intresse att betala så låga löner som möjligt. Det ligger likaledes i hans intresse att få ut så mycket arbete från arbetarna som möjligt.

Ägarna till produktionsmedlen och de som arbetar har helt motsatta intressen. För kapitalisterna är egendomen ett förstahandsintresse, humanitet ett andrahandsintresse; för arbetarna är humaniteten ett förstahandsintresse, egendom ett andrahandsintresse. Det är därför som de två klasserna i ett kapitalistiskt samhälle alltid är i konflikt med varandra. Båda sidor i klasskriget handlar som de gör därför att de är tvungna. Kapitalisten måste skapa profit för att förbli kapitalist. Arbetaren måste sträva efter anständig lön för att kunna leva. Den ena kan endast lyckas på den andras bekostnad.

Allt tal om "harmoni" mellan kapital och arbete är nonsens. I det kapitalistiska samhället är sådan harmoni inte möjlig därför att vad som är bra för den ena klassen är dåligt för den andra och tvärtom.

Det förhållande som nödvändigtvis måste existera mellan ägarna till produktionsmedlen och arbetarna i ett kapitalistiskt samhälle innebär kniven på strupen.

2. Mervärde

I det kapitalistiska samhället producerar man inte varor man behöver för att tillfredsställa sina egna behov, man producerar varor för att sälja till andra. Medan folk tidigare producerade varor som de själva använde, producerar de idag varor för marknaden.

Det kapitalistiska systemet sysslar med produktion och utbyte av varor.

Arbetaren äger inte produktionsmedlen. Han kan förtjäna sitt levebröd endast på ett sätt - genom att mot betalning hyra ut sig åt dem som äger. Han ger sig ut på marknaden med en vara att sälja - sin arbetskapacitet, sin arbetskraft. Det är vad arbetsgivaren köper av honom. Det är vad arbetsgivaren betalar honom för. Arbetaren säljer sin vara, arbetskraft, till ägaren mot lönen.

Hur stor lön får han? Vad bestämmer lönen storlek?

Svaret återfinns i det förhållandet att vad arbetaren har att sälja är en vara. Värdet av hans arbetskraft, liksom värdet hos varje annan vara, bestäms av den socialt sett nödvändiga arbetstid som krävs för att producera den. Men eftersom arbetarens arbetskraft är en del av honom själv, är värdet av hans arbetskraft likvärdigt med den föda, de kläder och annat som han behöver för att kunna leva (och, eftersom tillgången på arbetskraft måste fortbestå, för att kunna bilda familj).

Med andra ord så måste ägaren till en fabrik, kvarn eller gruva, om han vill ha utfört fyrtio timmars arbete, betala den man som skall utföra arbetet tillräckligt för att denne ska kunna leva och skaffa barn, som kan överta platsen när han själv blir gammal för att arbeta eller dör.

Därför får arbetaren lön för sitt uppehälle i utbyte mot sin arbetskraft. I vissa länder dessutom litet mer för att han ska kunna köpa en radio, ett kylskåp eller en biobiljett då och då.

Betyder denna ekonomiska lag, som ger arbetarna löner som endast räcker till uppehållet, att arbetarnas politiska aktioner och fackföreningsaktioner är utsiktslösa? Nej, definitivt inte. Tvärtom så har arbetarna i några länder inklusive USA, genom sina fackföreningar kunnat höja sina löner över existensminimum. Det är viktigt att komma ihåg att detta är enda sättet för arbetarna att hindra denna ekonomiska lag från att fungera hela tiden.

Varifrån kommer då profiten?

Vi hittar inte svaret i varuutbytet utan i produktionsledet. Vinsterna som går till kapitalistklassen kommer från produktionen.

Arbetarna har, genom att förvandla råmaterial till slutprodukt, skapat välstånd och nya värden. Skillnaden mellan den lön som arbetaren får och det värde som han tillfört råmaterialet är vad arbetsgivaren behåller.

Därifrån kommer profiten.

När en arbetare hyr ut sig åt en arbetsgivare, säljer han inte vad han producerar; arbetaren säljer sin produktionsförmåga. Arbetsgivaren betalar inte arbetaren för resultatet av åtta timmars arbete; arbetsgivaren betalar honom

för åtta timmars arbete. Arbetaren säljer sin arbetskraft för hela arbetsdagens längd - säg åtta timmar. Låt oss anta att den nödvändiga tiden för att producera värdet av arbetarens lön är fyra timmar. Men han slutar inte då att arbeta och går hem. Ånej. Han har blivit lejd för att arbeta i åtta timmar. Därför fortsätter han att arbeta de övriga fyra timmarna. Under dessa fyra timmar arbetar han inte åt sig själv utan åt arbetsgivaren. En del av hans arbete är betalt arbete; en del är obetalt arbete. Arbetsgivarens vinst kommer från det obetalda arbetet.

Det måste finnas en skillnad mellan vad arbetaren får i lön och vad värdet av vad han producerar är, annars skulle inte arbetsgivaren anställa honom. Skillnaden mellan vad arbetaren får i lön och värdet av de varor han producerar kallas mervärde.

Mervärdet är den vinst som går till arbetsgivaren. Han köper arbetskraft till ett visst pris och säljer arbetsprodukten till ett högre pris. Skillnaden - mervärdet - behåller han för sig själv.

3. Kapitalackumulering

Kapitalisten startar med egna pengar. Han köper produktionsmedel och arbetskraft. Arbetarna, som använder sin arbetskraft på produktionsmedlen, producerar varor. Kapitalisten tar dessa varor och säljer dem - för pengar. Den summa pengar han får vid slutet av processen måste vara högre än den summa han startade med. Skillnaden är hans profit.

Om penningssumman vid slutet av processen inte är större än penningssumman han startade med, har det inte blivit någon profit och då slutar han producera. Kapitalistisk produktion varken börjar eller slutar med människors behov. Den börjar och slutar med pengar.

Penningssummor växer inte av att stå still, genom att gömmas på kistbotten. De kan bara växa genom att användas som kapital, d.v.s. genom att köpa produktionsmedel och arbetskraft och sålunda få del i de nya rikedomar som skapas av arbetare varje timme, varje dag och varje år.

Detta blir en verklig karusell. Kapitalisten vill ha större och större profit så att han kan få mer kapital (produktionsmedel och arbetskraft), så att han kan få större och större vinst, så han kan få mer kapital, så att han kan etc., etc. etc.

Nu är det så att man ökar profiten genom att få arbetaren att producera fler och fler varor, fortare och fortare, till mindre och mindre kostnad.

En bra idé, men hur förverkligas den? Maskiner och vetenskaplig drift var (och är) svaret. Mer arbetskraftsfördelning. Massproduktion. Ökad hastighet. Större effektivitet. Fler maskiner. Automation, som möjliggör för en arbetare att utföra vad som tidigare utfördes av fem arbetare, av tio, arton, tjugosju ...

De arbetare som gjorts "överflödiga" av automationen blir en "industriell reservarmé" som långsamt svälter ihjäl eller som, genom sin blotta existens, hjälper till att sänka lönerna för dem som är lyckliga nog att ha arbete.

Automationen skapar inte bara en överflödsbefolkning av arbetare, den ändrar också arbetets karaktär. Outbildad, lågavlönad arbetskraft kan - med hjälp av en maskin - utföra arbete som tidigare krävde skicklig, högavlönad arbetskraft. Barn kan inta de vuxnas plats i fabriken, kvinnor kan ersätta män.

Konkurrens tvingar alla kapitalister att försöka producera varor billigare än andra. Ju lägre hans "arbetskraftskostnad" är, desto lättare är det för honom att sälja billigare än hans konkurrenter och ändå få vinst. Med automationens utbredning följer att kapitalisten kan få arbetare att producera mer och mer varor, fortare och fortare, billigare och billigare.

Men den nya och förbättrade maskinparken som gör detta möjligt kostar en massa pengar. Det betyder produktion i större skala än tidigare, det betyder större och större fabriker. Med andra ord, det betyder ackumulation av mer och mer kapital.

Kapitalisten har inget val. Största vinsten får den kapitalist som använder de mest avancerade och tekniskt effektiva metoderna. Därför strävar alla kapitalister efter förbättringar. För att kunna hålla sig kvar på marknaden, för att kunna möta konkurrens från andra och bevara vad han redan har, måste kapitalisten ständigt öka sitt kapital.

Det är inte bara så att han vill ha större profit, så att han kan ackumulera kapital för att få större profit han upptäcker att systemet tvingar honom till det.

6. Kriser och depression

Fakta om spridningen (eller snarare den bristande spridningen) av inkomster avslöjar den grundläggande svagheten hos det kapitalistiska systemet utifrån ekonomiska aspekter.

Inkomsterna för arbetarklassen är vanligtvis för låga för att kunna köpa upp industriproduktionen.

De besuttnas inkomst är ofta för hög för att det skall löna sig att investera i en marknad som är så begränsad genom de många fattigdom.

Flertalet bland befolkningen, som skulle vilja köpa varorna har inte råd. Det fåtal som har råd har så mycket pengar att de inte kan göra av med alltihop.

Industrins utökning har sprungit iväg med sjumilakliv; men ökningen av konsumenternas köpkraft har sniglat sig fram.

Massproduktionens problem är löst; problemet med massförsäljning av producerade varor är inte löst.

Det finns marknad för varorna om man avser arbetarnas behov; den finns inte om man avser deras förmåga att betala för de varor de behöver.

Resultatet blir de periodiska nedgångar i systemet som vi kallar kriser och depressioner.

För att få profit måste kapitalisten betala så litet som möjligt till sina arbetare.

För att kunna sälja sina produkter måste kapitalisten betala så mycket som möjligt till sina arbetare.

Han kan inte göra både och. Låga löner möjliggör

höga profiler men samtidigt gör de profitterna omöjliga därför att de reducerar efterfrågan på varor. Det är en olöslig motsättning.

Inom det kapitalistiska systemets ram finns det ingen väg ut. Vi måste få depressioner.

Efter krisen 1929 verkade det som om USA för alltid hade lämnat bakom sig den tid då kapitalismen fortfarande kunde expandera. I fortsättningen skulle den inte vara sysselsatt med att utvidga sig, utan med att hålla motsättningarna nere till ett minimum.

Folket ville ha arbete. Dess möjligheter var dåliga. Enligt J. M. Keynes, den berömde engelske ekonomen, "pekar bevis på att full, eller t.o.m. nästan full sysselsättning, är en sällsynt och kortlivad företeelse".

Det fanns emellertid ett sätt på vilket det kapitalistiska systemet kunde ge arbeten. Det fanns ett sätt som kunde göra de paralyserande bristerna i kapitalismen - underkonsumtion och överproduktion - överkomliga. Det fanns ett sätt som kunde få bort den överhängande faran av överskott - ett sätt som kunde få allting som producerades att säljas med profit.

Det fanns ett botemedel för kapitalismens dödliga sjukdomar: kriser och depressioner. Krig

Efter 1929 stod det klart att endast genom förberedelser och genomförande av krig kunde det kapitalistiska systemet ge full sysselsättning för människor, material, maskiner och pengar.

8. Staten

Produktionsmedlen som privat egendom är en särskild sorts egendom. Den ger den ägande klassen makt över den icke-ägande klassen. Det möjliggör för dem som äger att inte bara leva utan att arbeta, utan dessutom att bestämma om icke-ägarna skall arbeta och under vilka förhållanden. Det skapar en herre-tjänare-relation mellan kapitalistklassen, som befäller, och arbetarklassen, som måste lyda.

Då är det förklarligt att det finns en evig konflikt mellan de två klasserna.

Genom sin exploatering av arbetarklassen är kapitalistklassen rikligt belönad med rikedom, makt och prestige, medan arbetarklassen plågas av osäkerhet, fattigdom, eländiga levnadsförhållanden.

Det är tydligt att det måste finnas något sätt varigenom denna form av egendomsförhållanden - så fördelaktig för de få och så ofördelaktig för de många - bibehålls. Det måste finnas någon maktinstitution som gör att den rika minoritetens sociala och ekonomiska dominans över den arbetande majoriteten bibehålls.

Det finns en sådan instans. Det är staten.

Det är statens funktion att skydda och bevara de privata egendomsförhållanden som gör det möjligt för kapitalistklassen att dominera över arbetarklassen.

Det är statens funktion att bevara systemet med en klass' förtryck över en annan.

I konflikten mellan de som äger produktionsmedlen och de som inte gör det, finner ägarna att staten är ett

oumbärligt vapen mot icke-ägarna.

Vi förleds till att tro att staten står över klasserna - att regeringen representerar hela folket, de rika, de fattiga och de höga och de låga. Men i själva verket, eftersom det kapitalistiska samhället är byggt på privat egendom, följer därav att varje attack på det privata ägandet kommer att mötas med motstånd från staten. Ett motstånd som om det är nödvändigt kommer att ta till våld.

Så länge klasser existerar kan inte staten stå över klasserna - den måste stå på de regerandes sida. Att staten är den regerande klassens vapen var klart för Adam Smith redan 1776. I sin berömda bok Nationernas rikedomar, skrev Smith:

”Civila regeringar är, så länge som de inrättas för egendomens säkerhet, i själva verket inrättade för att skydda de rika mot de fattiga eller de som har egendomar mot de som inte har några alls.”

Klassen som regerar ekonomiskt - som äger alla produktionsmedel - regerar också politiskt.

Det är riktigt att i en demokrati av USA-typ röstar folket in respektive kandidater i regeringen. Man kan välja mellan demokraten X eller republikanen Y. Men det är aldrig ett val mellan en kandidat som är på en sida i klasskampen och en som är på den andra sidan. Det finns ingen skillnad i synen på systemet med privat ägande mellan de stora partiernas kandidater. De skillnader som finns har huvudsakligen att göra med nyanser i betoning- eller i detaljer - nästan aldrig med fundamentala saker.

Renodlat så betyder arbetarens frihet att välja mellan demokrat X eller republikan Y bara friheten att välja vilken speciell representant för den kapitalistiska klassen, som kommer att göra lagar i kapitalistklassens intressen i kongressen.

Det band som finns mellan människorna som gör lagar och de människor i vars intresse dessa lagar är tillkomna, är så starkt att ingen kan tvivla på förhållandet mellan staten och den regerande klassen. En av våra största amerikaner var medveten om att det inte fanns något tvivel om att klassen som regerade ekonomiskt också regerade politiskt:

Anta att du åker till Washington och försöker tala med vår regering. Du kommer att märka att man alltid lyssnar artigt till dig. Men de som verkligen konsulteras är de som har största egendomarna - de stora bankirerna, de stora fabriksägarna, de stora finansherrarna, direktörerna

i järnvägsföretag och ångbåtsföretag ... Herrarna över USA:s regering är kapitalisterna och fabrikanterna i USA.

Detta verkligt avslöjande uttalande publicerades 1913 i en bok av Woodrow Wilson. Författaren hade en ställning som gjorde att han visste vad han talade om. Han var då USA:s president.

Frågan man ställer sig är: om statsmaskineriet kontrolleras av kapitalistklassen och fungerar i dess intresse hur kommer det sig då att lagar som skall reglera och begränsa kapitalisternas makt någonsin kommer in i författningssamlingen?

Detta hände t.ex. under Franklin D. Roosevelts tid. Varför?

Staten handlar på de icke-ägandes vägnar, mot de ägande, när den tvingas att göra det. Den måste ge efter på den eller den speciella punkten i en konfliktsituation när trycket från arbetarklassen är så stort att eftergifter måste göras, när ”lag och ordning” hotas eller - ännu värre (från den regerande klassens synpunkt) - när följden kan bli en revolution. Men det är viktigt att komma ihåg att vilka eftergifter som än görs under sådana perioder så håller de sig inom gränserna för de rådande ägandeförhållandena. Det kapitalistiska systemets ram lämnas orört. Dessa eftergifter görs alltid inom denna ram. Den härskande klassens syfte är att offra en del för att rädda helheten.

Allt som arbetarklassen vann under president Roosevelts administration - och det var inte litet - kunde inte förändra systemet med produktionsmedlen som privategendom. De resulterade inte i att den ena klassen besegrade den andra. När Mr. Roosevelt dog återfanns arbetsgivarna på sina vanliga platser och arbetarna på sina.

Eftersom staten är den ena klassens instrument för att behålla sin dominans över den andra klassen finns det helt enkelt inte någon verklig frihet för den förtryckta majoriteten. Mer eller mindre frihet - beroende på omständigheterna - kan garanteras, men till syvene og sist kan inte ”frihet” och ”stat” kombineras i ett klassamhälle

Statens funktion är att verkställa den regeringskontrollerande klassens beslut. I det kapitalistiska samhället verkställer staten den kapitalistiska klassens beslut. Dessa beslut tjänar till att bibehålla det kapitalistiska systemet där arbetarklassen måste arbeta som tjänare åt ägarna till produktionsmedlen.

E.P. Thompson: Klasskamp utan klasser

4. Utvikning om klasser

Det verkar som om det än en gång är nödvändigt att förklara hur en historiker - eller hur den här historikern - uppfattar termen ”klass”. För omkring femton år sedan avslutade jag en ganska utdragen analys av ett visst moment av en klass' formation. I förordet gjorde jag några

anmärkningar om klassbegreppet. De slutade: ”Klassen definieras av människor när de lever sin egen historia, och i sista hand är denna definition den enda riktiga.”[31]

I dag, bland en ny generation marxistiska teoretiker, antar man i allmänhet att ett sådant påstående måste vara antingen ”oskuldfullt” eller (än värre) ”inte oskuldfullt”, d.v.s. tecken på att författaren till slut kapitulerat för

empiricismen, historicismen eller något liknande. Dessa personer har mycket bättre definitioner på vad en klass är, definitioner som man dessutom snabbt kan komma fram till rent teoretiskt utan att behöva bemöda sig med historiska forskningar.

Detta förord var dock genomtänkt, på både historisk och teoretisk grund. (Jag utgick inte från slutsatserna i förordet. Det var förordet som gav uttryck åt mina slutsatser.) I stort sett står jag fast vid samma slutsatser efter ytterligare femton års praktik, men de kanske bör omformuleras och ges vissa förbehåll.

1. Klasskategorin, så som jag använder den, är historisk. Den härleds alltså ur observation av samhällsprocessen efter hand som tiden går. Vi känner till klasserna därför att folk vid upprepade tillfällen har uppträtt klassmässigt. Dessa historiska händelser avslöjar regelbundet återkommande reaktioner på analoga situationer, och på ett visst stadium (den "mogna" klassbildningen) observerar vi skapandet av institutioner och kultur med klasskonnotationer, som medger jämförelser mellan länderna. På detta material bygger vi upp en allmän teori om klasser och klassbildning. Vi väntar oss att finna vissa regelbundna inslag, "utvecklingsstadier", o.s.v.

2. På detta stadium händer dock bara alltför ofta att teorin blir viktigare än det historiska material den är avsedd att ordna. Det är lätt att få för sig att klassbildningen sker inte som en historisk process utan i våra egna huvuden. Naturligtvis erkänner vi inte detta, fast åtskilligt resonering om klasserna faktiskt inte hör hemma någon annanstans än i huvudet. I stället räknar man fram modeller eller strukturer som förmodas ge oss en objektiv definition av klassbegreppet, till exempel som uttryck för åtskilda produktionsförhållanden.[32]

3. Ur detta (falska) resonemang kommer den alternativa föreställningen av klassen som en statisk kategori, antingen sociologisk eller heuristisk. Dessa båda är olika, men båda använder sig av statistiska kategorier. I en mycket populär (vanligen positivistisk) sociologisk tradition kan klassen då reduceras till prosaiskt kvantitativa mått: så och så många människor i det och det förhållandet till produktionsmedlen eller, vulgärare uttryckt, så och så många arbetare och tjänstemän m.m. Eller också är klassen det som dess medlemmar säger att de anser sig tillhöra när de svarar på en enkät. Än en gång har klassen som historisk kategori - observationen av ett visst uppträdande under en viss tid - uteslutits.

4. Jag skulle vilja säga att klassen som historisk kategori är den äktmarxistiska användningen av detta begrepp. Jag tror att jag skulle kunna visa att detta är Marx' eget sätt att använda termen, i sina mer historiska skrifter, men detta är inte rätta platsen att diskutera skrifternas auktoritet. Det är förvisso ett sätt som används av många (men inte alla) i den brittiska traditionen inom marxistisk historieskrivning, i synnerhet inom den äldre generationen.[33] De senaste åren har

det dock blivit mycket tydligt att klassen som statisk kategori har gjort insteg även inom mycket inflytelserika sektorer av det marxistiska tänkandet. Vulgärt ekonomistiskt uttryckt är detta helt enkelt tvillingen till den positivistiska sociologiska teorin. Ur en statisk modell av de kapitalistiska produktionsförhållandena härleds de klasser som borde motsvara denna modell, och den medvetenhet som borde motsvara klasserna och deras relativa positioner. I en vanlig (för det mesta leninistisk) form försvarar detta behändigt läran om arbetarklassens "förtrupp" som bättre än arbetarklassen själv vet vad som är dess sanna intressen, och hur dess medvetenhet borde vara beskaffad. Om arbetarklassen inte har den medvetenhet som passar, så är dess medvetenhet falsk. I en alternativ och mycket mer sofistikerad form (exempelvis hos Althusser) har vi fortfarande en i grund och botten statisk kategori, en kategori som kan definieras endast inom en mycket teoretisk, statisk totalstruktur, som inte tillåter klassbildningens verkliga, empiriska historiska process. Trots att denna teori är mer sofistikerad, blir dess resultat mycket likt den vulgärt ekonomistiska versionens. Båda versionerna har en likartad uppfattning om "falsk medvetenhet" eller "falsk ideologi", fast Althusserns teori i allmänhet har en större teoretisk arsenal till sitt förfogande för att förklara ideologisk dominans och mystifierandet av medvetenheten.

5. Om vi återvänder till klassen som historisk kategori, kan vi se att historikerna kan ge begreppet två olika betydelser: a) med hänvisning till ett reellt, empiriskt observerbart, motsvarande historiskt innehåll, och b) som en heuristisk eller analytisk kategori för att organisera historiskt material som har en mycket mindre direkt motsvarighet.[34] Enligt min uppfattning är det riktigt att använda begreppet på båda sätten. Ändå uppstår ofta förvirring när vi rör oss från den ena betydelsen till den andra.

a) Det är sant att klasserna, i ordets moderna betydelse, uppstod i 1800-talets kapitalistiska industrisamhälle. Det var alltså de människor som levde då som blev medvetna om detta begrepp. Därför gör detta begrepp det inte bara möjligt för oss att organisera och analysera materialet. Det är också på ett nytt sätt närvarande i själva materialet. I det industriella Storbritannien, Frankrike eller Tyskland kan vi observera klassinstitutioner, klasspartier, klasskulturer o.s.v. Detta historiska material har i sin tur givit upphov till det mogna klassbegreppet, och i någon mån markerat detta med sin egen historiska särart.

b) Denna (anakronistiska) historiska särart måste vi vara på vår vakt mot när vi använder termen i dess andra betydelse för att analysera samhällen före den industriella revolutionen. Då kommer nämligen kategorin att mycket mindre direkt motsvara det historiska materialet. Om folket självt inte hade tillgång till klassbegreppet, om de betraktade sig själva och utkämpade sina egna historiska strider utifrån stånd, rang eller något liknande, och om vi ändå använder klassbegreppet när vi beskriver dessa strider, så måste vi vara noga med att inte läsa in senare uppfattningar om klass i en för tidig period.

Att vi väljer att fortsätta att använda oss av den heuristiska klasskategorin (trots denna ständiga svårighet) beror inte

på att den är ett fulländat begrepp, utan på att det inte finns någon alternativ kategori till hands för att analysera en uppenbar och allmängiltig historisk process. På vårt språk kan vi alltså inte tala om "ståndskamp", utan istället har termen "klasskamp" använts, inte utan svårighet men med övertygande framgång, av historiker som forskar i antika, feodala och tidigt moderna samhällen; och dessa historiker har samtidigt för eget bruk förfinat och modifierat begreppet på sina egna historiska områden.

6. Därmed betonas dock att begreppet "klass", när det används heuristiskt, inte kan skiljas från begreppet "klasskamp". Enligt min uppfattning har alldeles för mycket teoretisk uppmärksamhet (till stor del uppenbart ohistorisk) ägnats det förra begreppet, och alldeles för litet åt det senare. I själva verket är klasskampsbegreppet både äldre och allmängiltigare. För att säga det rent ut: klasser är ingenting som existerar separat, ser sig omkring, hittar en fientlig klass och sedan börjar kämpa. Det är tvärtom så att folk kommer på att de lever i ett samhälle som är uppbyggt på ett visst sätt (varvid produktionsförhållandena har avgörande betydelse, men inte är allenarådande), upplever utsugning (eller behov att behålla makten över dem de suger ut), identifierar motstridiga intressen, börjar kämpa om dessa frågor och under denna kamp upptäcker sig själva som klasser och definierar denna upptäckt som klassmedvetenhet. Klassen och klassmedvetenheten är alltid det sista stadiet, inte det första, i den verkliga historiska processen.[35] Om vi använder oss av en statisk klasskategori, eller om vi härleder vårt begrepp ur en teoretisk strukturmodell, tror vi dock inte detta. I så fall antar vi att klassen genast är närvarande (att den som en geometrisk projektion härleds ur produktionsförhållandena), och att det sedan blir klasskamp.[36] Sedan hamnar vi i de ändlösa dumheterna med att kvantitativt mäta

klasserna, eller i en sofistikerad, newtoniansk "marxism" där klasser och klassfraktioner kretsar i sina banor som planeter eller elektroner. Allt det elände vi ser omkring oss (sociologisk positivism eller marxistisk-strukturalistisk idealism) är följderna av det tidigare misstaget: tron att klasserna existerar oberoende av historiska relationer och strider, och att de strider därför att de existerar, inte att de kommer till på grund av kampen.

7. Jag hoppas att ingenting jag skrivit ovan har givit upphov till föreställningen att jag tror att klassbildningen är oberoende av objektiva omständigheter, att klasserna kan definieras helt enkelt som kulturella grupperingar m.m. Detta hoppas jag har motbevisats av mina egna historiska verk, liksom av många andra historikers. Förvisso kräver dessa objektiva omständigheter en mycket noggrann granskning.[37] Ingen granskning av objektiva omständigheter (och förvisso ingen teoretisk modell som bygger på en sådan granskning) kan dock ge klass och klassmedvetenhet i en enkel ekvation. Klassen utvecklas då män och kvinnor lever sina produktionsförhållanden, och när de upplever sina omständigheter, inom "de sociala relationerna som helhet", med den kultur och de förväntningar de ärvt, och när de handskas kulturellt med dessa upplevelser. I sista hand kan därför ingen modell säga oss vad som borde vara den "sanna" klassbildningen på ett visst "stadium" av processen. Ingen faktisk klassbildning i historien är sannare eller verkligare än någon annan, och klassen definierar sig själv då den faktiskt utvecklas.

"Klass", så som den utvecklades i 1800-talets kapitalistiska industrisamhällen, och så som den kom att präglade den heuristiska klasskategorin, kan i själva verket inte anses allmängiltig. "Klass" i denna betydelse är bara ett speciellt fall av de historiska grupperingar som uppstår ur klasskampen.